

TARİHİ KENTLERİN VE KENTSEL ALANLARIN KORUNMASI VE YÖNETİMİYLE İLGİLİ VALETTA İLKELERİ

(28 Kasım 2011'de Paris'te yapılan 17. ICOMOS Genel Kurulunda kabul edilmiştir)

GİRİŞ

Bugün insanlık bir takım değişikliklerle karşı karşıyadır. Bu değişiklikler genelde insan yerleşimlerini, özel olarak da tarihi kentleri ve kentsel alanları ilgilendirmektedir. Pazarların ve üretim yöntemlerinin küreselleşmesi bölgelerden şehirlere, özellikle büyük kentlere nüfus akınına neden olmaktadır. Siyaset ve iş dünyasındaki değişiklikler, kentlerde ve kentsel alanlarda yeni yapılanma ve çalışma koşulları ortaya çıkarmaktadır. Bunlar kimliği güçlendirme çabalarının parçası olarak, ayrımcılığa ve sosyal köksüzlüğe karşı da gereklidir.

Bugün artık uluslararası bir çerçevede ele alınan kentsel koruma alanında, yeni istekler konusundaki bilinç sürekli olarak artmaktadır. Kültür mirasının korunması ve değerlendirilmesinden sorumlu kuruluşlar becerilerini, araçlarını, eğilimlerini ve çoğu kez planlama sürecindeki rollerini geliştirmelidirler.

Buna dayanarak, ICOMOS'un Uluslararası Tarihi Kentler ve Köyler Komitesi CIVVIH, Washington Tüzüğü (1987) ve Nairobi Tavsiyesindeki (1976) yaklaşım ve düşünceleri güncellemiştir. Tarihi kentler ve kentsel alanların korunmasıyla ilgili tanım ve yöntemlerdeki belirgin evrim dikkate alınarak, amaçlar, eğilimler ve gerekli araçlar yeniden tanımlanmıştır.

Yapılan değişiklikler kültür mirasını kentsel alanın dar kapsamından çıkarmakta; konuya bölgesel ölçekten bakarak; süreklilik ve kimlik gibi somut olmayan değerler; geleneksel arazi kullanımı; kamusal alanın toplum ilişkilerindeki rolü; bütünleşme ve çevresel etkenler gibi diğer sosyo-ekonomik etkenler konularında daha derin bir farkındalık yansıtmaktadır. Peyzajın kamusal alan olarak rolü veya kentin genel görünümünün topoğrafyası ve silueti ile birlikte bir bütün olarak kavramsallaştırılması gibi konular etrafında gelişen sorular eskiden olduğundan daha önemli gözükmemektedir. Özellikle hızla büyüyen kentler için önem taşıyan diğer bir değişiklik, tarihi kentin morfolojisinin tanımlanmasına yardımcı olan geleneksel parsel boyutlarını değiştiren büyük ölçekli projelerin yarattığı sorunların ele alınmasıdır.

Bu anlamda, kültür mirasını kentsel ekosistemin parçası, önemli bir kaynak olarak ele almak gerekir. Tarihi kentlerin ve buldukları çevrenin uyumlu gelişimi için bu görüşe saygı gösterilmelidir.

Sürdürülebilir gelişme kavramı o denli önem kazanmıştır ki, mimari planlama ve müdahaleler konusundaki temel yaklaşımlar kentin yayılmasını sınırlandırma ve kentsel mirası korumaya yönelik politikalara dayanmaktadır.

Bu belgenin temel amacı tarihi kentlerde ve kentsel alanlarda yapılacak her tür müdahaleye uygulanabilir ilke ve stratejiler önermektir. Bu ilke ve stratejiler hem tarihi kentlerin ve çevrelerinin değerlerini korumak, hem de günümüz sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamıyla bütünleşmelerine yöneliktir.

Yapılacak müdahaleler hem yörenin soyut ve somut kültürel miras değerlerine, hem de yaşayanların yaşam kalitesine saygı göstermelidir.

Tarihi kentler, kentsel alanlar ve çevrelerinin korunmasına yönelik bu belge dört bölümden oluşmaktadır:

1. Tanımlar,
2. Değişimin yönleri (zorluklar)
3. Müdahale ölçütleri,

4. Öneriler ve stratejiler,

1 TANIMLAR

a / Tarihi kentler ve kentsel alanlar

Tarihi kentler ve kentsel alanlar somut ve soyut öğelerden oluşurlar. Somut öğeler, kentin strüktürüne ek olarak, mimari öğeler, kentin içi ve çevresindeki peyzaj, arkeolojik kalıntılar, panoramalar, silüetler, bakı noktaları ve anıtsal siteleri kapsar. Soyut öğeler ise tarihi değerin özünü oluşturan etkinlikler, simgesel ve tarihi işlevler, görenekler, gelenekler, anılar ve kültürel kaynaklardan oluşur.

Tarihi kentler ve kentsel alanlar bir toplumun ve onun kültürel kimliğinin evrimini anlatan mekansal oluşumlardır. Büyük bir doğal veya insan yapısı çevrenin parçasıdır ve birbirlerinden ayrılmaları düşünülemez.

Tarihi kentler ve kentsel alanlar onları biçimlendiren geçmişin yaşayan kanıtlarıdır.

Tarihi veya geleneksel alanlar günlük yaşamın parçasıdır. Korunmaları ve çağdaş toplumla bütünleşmeleri kent planlama ve imar hareketlerinin temelini oluşturur.

b / Çevre

Çevre tarihi kentsel mirasın bulunduğu ve onun kavranmasını, algılanmasını, yaşanmasını statik veya dinamik yönden etkileyen veya onunla sosyal, ekonomik, ya da kültürel olarak doğrudan ilişkili doğal ve/veya insan yapısı ortamdır.

c / Koruma

Tarihi kentler ile kentsel alanların ve çevrelerinin korunması, onların onarımı, konservasyonu, iyileştirilmesi ve yönetimi yanında, tutarlı gelişmeleri ve çağdaş yaşama uyarlanmaları için gerekli işlemleri kapsar.

d / Koruma altında olan kentsel alan

Korunan bir kentsel alan, şehrin tarihinin bir dönemini veya bir gelişim aşamasını temsil eder. İçinde anıtlar ve alanın korunmasına neden olan kültürel değerleri yansıtan binaların yer aldığı özgün kentsel doku bulunur.

Koruma kentin tarihi gelişimini kapsayabilir ve onun temel sivil, dini ve sosyal işlevlerinin sürdürülmesini de destekleyebilir.

e / Tampon bölge

Tampon bölge sit alanının dışında yer alan ve alanın kültürel değerlerini çevresindeki faaliyetlerin olumsuz etkilerine karşı korumaya yönelik, iyi tanımlanmış bir kuşaktır. Söz konusu zararlı etki fiziksel, görsel veya sosyal olabilir.

f / Yönetim Planı

Yönetim Planı kültür mirasının korunması için kullanılacak tüm strateji ve araçları ayrıntılı olarak tanımlayan ve aynı zamanda çağdaş yaşam gereklerini karşılayan bir belgedir. Yasal, parasal, yönetsel ve korumaya yönelik belgeler ile Koruma ve İzleme Planlarını içerir.

g / Yerin ruhu

Alana özel kimliğini, anlamını, duygusunu ve gizemini kazandıran somut, soyut, fiziksel ve tinsel öğeler “yerin ruhu” olarak tanımlanmaktadır. Ruh mekânı yaratmakta; mekan da bu ruhu inşa etmekte ve biçimlendirmektedir (Quebec Bildirgesi, 2008).

2 DEĞİŞİMİN FARKLI YÖNLERİ

Yaşayan organizmalar olarak tarihi kentler ve kentsel alanlar sürekli değişime tabidirler. Bu değişiklikler kentin tüm öğelerini (doğal, insani, somut ve soyut) etkiler.

Uygun bir şekilde yönetildiğinde, değişim tarihi kent ve kentsel alanların niteliğinin, tarihi özellikleri gözetilerek geliştirilmesi için bir fırsat olabilir.

a / Değişim ve doğal çevre

Washington Tüzüğü'nde doğal çevredeki değişikliklerden kaynaklanan sorunlara dikkat çekilmiştir: “ *Kültür mirasını yaşatmak, kentlilere güvenli ve sağlıklı bir ortam sunmak için, tarihi kentler (ve çevreleri) doğal afetlere ve hava kirliliği, titreşim gibi zararlı etkilere karşı korunmalıdır.* “ (Madde 14)

Tarihi kent ve kentsel alanlarda değişim doğal dengeye saygı üzerine temellenmeli, doğal kaynakları yok etmekten, enerjiyi boşa harcamaktan ve doğal döngülerin dengesini bozmaktan kaçınılmalıdır.

Değişim tarihi kent ve kentsel alanlardaki ekolojik bağlamı geliştirmek; hava, su ve toprak kalitesini iyileştirmek; yeşil alanları genişletmek ve ulaşılabilirliğini artırmak, doğal kaynaklara gereksiz baskıları önlemek için kullanılmalıdır.

Tarihi kentler ve çevreleri iklim değişikliği ve sayıları artan doğal felaketlerin etkilerinden korunmalıdır.

İklim değişikliğinin tarihi kentler ve kentsel alanlara büyük ve yıkıcı etkileri olabilir çünkü kentsel dokunun kırılmasının yanı sıra, birçok eski bina terk edilmekte ve iklim değişikliğinden kaynaklanan sorunları çözmek için büyük masraflar yapılması gerekmektedir.

Amaç iklim değişikliği karşısında tüm dünyada artan bilinçten kaynaklanan stratejilerden yararlanmak ve onları tarihi kentlerin korunması için uygun bir şekilde uygulamak olmalıdır.

b / Değişim ve yapı çevre

Tarihi çevrede çağdaş mimarlık konusunda Washington Tüzüğü şöyle demektedir: “ *Çevreyle uyumlu çağdaş öğelerin katılımı bir alanın zenginleşmesine katkıda bulunabileceğinden, engellenmemelidir.* “ (Madde 10).

Tarihi çevreye katılan çağdaş mimari öğeler alanın değerlerine ve ortama saygılı olmalıdır. Çağdaş mimari kentsel sürekliliği yeniden canlandırarak, şehrin estetik yönden zenginleşmesine katkıda bulunabilir.

Mekansal, görsel, soyut ve işlevsel yönden uygun mimari müdahalelerin temelinde tarihi değerlere, düzenlere ve katmanlara saygı olmalıdır.

Yeni mimari, tarihi alanın mekansal düzeni ile uyumlu ve geleneksel biçimlenmesine saygılı, günün ve yerin mimari eğilimlerinin gerçek bir ifadesi olmalıdır. Ne tür üslup ve anlatım aracıyla olursa olsun, yeni tasarımlarda çarpıcı veya aşırı tezatların olumsuz etkilerinden, kentsel dokunun ve mekanın parçalanması ve kesintiye uğratılmasından kaçınılmalıdır.

Mevcut mimariyi olumsuz etkilemeyen, yerin ruhunu kucaklayan ve ayırt edilebilen bir yaratıcılığa olanak tanıyan bir kompozisyon sürekliliğine öncelik verilmelidir.

Mimarlar ve kent plancıları tarihi kenti iyi tanımak, anlamak için yüreklendirilmelidir.

c / Kullanım ve sosyal çevre değişikliği

Yerel toplumların özel yaşam biçimlerinin değişmesi, geleneksel kullanım ve işlevlerin terk edilmesi, tarihi kent ve kentsel alanlarda olumsuz etkilere yol açabilir. Eğer bu değişimlerin

niteliği dikkate alınmazsa, orada yaşayanların başka bir yere göçmesine; boye, terk edilen yerdeki kültürel geleneklerin yok olmasına, kimlik ve karakterinin yitirilmesine yol açılabilir. Bu durum tarihi kent ve kentsel alanların yalnız turizm ve tatile yönelik bir işleve yönelmesine, yerel halkın günlük yaşamına uygun olmayan bir yere dönüşmesiyle sonlanabilir.

Bir tarihi kentin korunması, geleneksel sanatların sürdürülmesine ve yerel halkın yerinde kalmasına yönelik çabalar gerektirir.

Kiralardaki artıştan kaynaklanan soylulaştırma sürecinin ve kentin veya kentsel alanın konut ve kamusal alanının okuntuye uğramasının denetlenmesi önemlidir.

Soylulaştırmanın toplumlari etkileyebileceğinin, alanı yaşanabilir olmaktan uzaklaştırabileceğinin ve sonunda karakterini yok etmeye kadar gidebileceğinin bilinmesi önemlidir.

Geleneksel kültürel ve ekonomik çeşitliliğinin korunması, özellikle bu o yerin ayırt edici özelliği olduğunda, çok önemlidir.

Tarihi kentler ve kentsel alanlar kitlesel turizmin bir tüketim urunu olma riskiyle karşı karşıyadırlar; bu durum onların özgünlük ve kültür mirası değerlerini yitirmeleriyle sonuçlanabilir.

Yeni etkinlikler, ulaşım/taşıma sorunları veya trafik sıkışıklığı gibi ikincil olumsuz etkileri engelleyecek biçimde, dikkatle yönetilmelidir.

d / Değişim ve somut olmayan miras

Soyut kültürel mirasın korunması yapılı çevrenin korunması, yaşatılması kadar önemlidir.

Bir yerin karakter ve ruhunun tanımlanmasına yardımcı olan, o yerin kimliğini ve ruhunu oluşturan soyut ögeler belirlenmeli ve korunmalıdır.

3 MÜDAHALE LUTLERİ

a / Değerler

Tarihi kentlerde ve kentsel alanlarda yapılacak tüm müdahaleler onların soyut ve somut kültür değerlerine saygı göstermeli ve dikkat çekmelidir.

b / Nitelik

Tarihi kent ve alanlarda yapılacak her müdahale, orada yaşayanların yaşam kalitelerini ve çevrenin niteliğini iyileştirmeyi hedeflemelidir.

c / Nicelik

Değişikliklerin artması tarihi kent ve değerleri üzerinde olumsuz etki yapabilir.

Eğer kentsel çevrenin ve kültürel değerlerinin iyileştirilmesine olumlu bir etkisi olmayacaksa, büyük niteliksel ve niceliksel değişikliklerden kaçınılmalıdır.

Kentin büyümesine bağlı değişiklikler denetlenmeli ve kentin genel görünümüne ve mimari dokusuna yapacakları fiziksel ve görsel etkileri en aza indirmek için dikkatle yönetilmelidir.

d / Tutarlılık, ahenk

Tutarlılıkla ilgili olarak Nairobi Tavsiyelerinin 3. Maddesinde şoye denilmektedir:

“ Her tarihi alan ve çevresi, özel karakteri ve dengesi, onu oluşturan parçaların birbiriyle kaynaşmasına bağlı olan ve yapılar, mekânsal organizasyon ve çevresi kadar, insan faaliyetlerini de içeren tutarlı bir bütün olarak görülmelidir. Ne kadar mütevazi olurlarsa olsunlar, tüm geçerli ögeler, insan etkinlikleri de dahil olmak üzere, bütünle ilişkilerinde gözardı edilemeyecek bir anlam taşırlar. “

Tarihi kentler, kentsel alanlar ve çevreleri bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Dengeleri ve özellikleri onları oluşturan parçalara bağlıdır.

Tarihi kentlerin ve kentsel alanların korunması, kentin ve çevresinin bütün olarak kavranması ve anlaşılması sürecinin bir parçası olmalıdır. Bu tarihi kentleri tüm planlama düzeylerinde ele alan, sosyal dokularına ve kültürel çeşitliliklerine saygı gösteren, tutarlı ekonomik ve sosyal gelişme politikaları gerektirir.

e / Denge ve uyum

Tarihi kentlerin korunması, zorunlu olarak, kentin temel mekansal, çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik dengelerinin korunmasını içermelidir. Bu durum, eski sakinlerin yerlerinde kalmalarına ve yeni sakinlerin katılımına (mahalleli veya tarihi kenti kullananlar olarak) olanak sağlayan, sıkışıklık yaratmadan gelişmeye yardımcı eylemler gerektirir.

f / Zaman

Değişim hızı denetlenmesi gereken bir parametredir. Aşırı hızla değişim, bir tarihi kentin değerlerinin bütünlüğünü olumsuz etkileyebilir.

Müdahalelerin boyutu ve sıklığı, şeffaf ve tanımlı müdahale süreçlerine bağlı olmak yanında, fizibilite çalışmalarına dayanmalı ve plan kararları ile uyumlu olmalıdır.

g / Yöntem ve bilimsel disiplin

“ Tarihi kent veya kentsel alanın geçmişi ile ilgili bilgiler arkolojik araştırmalar ile geliştirilmeli ve arkeolojik bulgular uygun şekilde korunmalıdır.” (Washington Tüzüğü, Madde 11)

Tarihi bir kent veya kentsel alanın korunması ve yönetimi, sürdürülebilir gelişme ilkeleri uyarınca, akıl, sistematik yaklaşım ve disiplinle yürütülmelidir.

Koruma ve yönetim, korunacak kentsel miras ögelerinin ve değerlerinin belirlenmesi için yapılacak disiplinlerarası ön çalışmalara dayandırılmalıdır. Koruma eylemlerini yönlendirmek için sit ve çevresi hakkında derin bilgi sahibi olunması gerekir.

Bir tarihi kenti veya kentsel alanı etkin bir biçimde korumak için sürekli izleme ve bakım zorunludur.

Doğru bir planlama için güncel bilgi ve verilere (çevre analizi, değişik ölçeklerde çalışmalar, bileşenlerin ve etkilerin envanteri, kentin tarihi ve gelişim evreleri, vb.) gerek vardır.

Tarihi kentin veya alanın korunması öncelikle ve en çok orada yaşayanları ilgilendirdiğinden, yöre halkı ve paydaşlarla görüşmek, onların fikirlerini almak ve sürekli iletişim içinde olmak kaçınılmazdır.

h / Yönetim

İyi yönetim tüm paydaşlar: seçilmiş yöneticiler, belediye çalışanları, kamu yöneticileri, uzmanlar, meslek örgütleri, gönüllü kuruluşlar, üniversiteler, alanda yaşayanlar vd. arasında geniş bir iletişim ağı oluşmasını sağlar. Tarihi kentlerin ve kentsel alanların başarıyla korunması, canlandırılması ve sürdürülebilir gelişimi için bu şarttır.

Alanda yaşayanların katılımı bilgi akışı sağlanarak, bilinçlendirme ve eğitimle kolaylaştırılabilir. Yeni gerçekliğe uygun demokratik kuruluşları oluşturmak için, geleneksel kentsel yönetimler kültürel ve sosyal çeşitliliğin tüm yönlerini incelemelidirler.

Tarihi kentleri planlama ve koruma süreçleri sırasında yörede oturanların konulara vakıf olarak doğru tepki vermelerini sağlamak için gerekli bilgiler ve süre verilmelidir.

Özel sektörden girişimcilerin yapılı çevrenin onarımı ve restorasyonuna katılımını kolaylaştırmak için, tarihi çevreyi koruma girişimleri cesaretlendirilmeli ve onarım için parasal destek sağlanmalıdır.

i / Çok disiplinlilik ve işbirliği

“Tarihi kentlerin ve kentsel alanların korunmasına yönelik planlama çalışmaları öncesinde disiplinlerarası araştırmalar yapılmalıdır.” (Washington Tüzüğü, Madde 5)

Ön araştırmaların başlangıcından itibaren, tarihi kentlerin korunması birçok disipline mensup uzmanın etkili işbirliğine dayandırılmalı ve araştırmacıların, kamu hizmetlilerinin, özel girişimcilerin ve daha geniş bir halk kitlesinin katılımıyla gerçekleştirilmelidir.

Bu çalışmalar sonunda, karar verici politikacılar, sosyal ve ekonomik kuruluşlar ile yerel halk tarafından kullanılacak somut öneriler geliştirilmelidir.

j / Kültürel çeşitlilik

Kentsel koruma planlaması çerçevesinde, tarihi kentlerde yaşamış değişik toplulukların kültürel çeşitliliği saygı görmeli ve değer verilmelidir.

Tarihi mirası tüm çeşitliliğiyle, tam olarak korumak için hassas ve uzlaşılabilir bir denge oluşturmak gerekir.

4 ÖNERİLER VE STRATEJİLER

a / Korunacak öğeler

1. Tarihi kentlerin tüm somut ve soyut öğelerinin niteliği ve tutarlılığı ile ifade edilen özgünlük ve bütünlükleri, özellikle:

a- Sokak dokuları, parseller, yeşil alanlar ve yapılarla yeşil ve açık alanlar arasındaki ilişkilerin oluşturduğu kentsel dokular;

b- Yapıların strüktür, hacim, üslup, ölçek, malzeme, renk ve bezemeleriyle tanımlanan biçim, görünüş, iç ve dış özellikleri;

c- Kent veya kentsel alan ile onu saran doğal veya insan yapısı çevre arasındaki ilişki (Washington Tüzüğü, Madde 2 d);

d- Kent veya kentsel alanın zaman içinde üstlendiği değişik işlevler;

e- Kültürel gelenekler, geleneksel teknikler, yerin ruhu ve bir yerin kimliğine katkı yapan herşey,

2. Sit bütünü ile onu oluşturan bileşenler, sitin bağlamı ve bu bağlamı oluşturan parçalar arasındaki ilişkiler,

3. Sosyal doku; kültürel çeşitlilik,

4. Yenilenemez kaynaklar; boşa harcamaların en aza indirgenmesi; yeniden kullanım ve dönüşümlerin teşviki.

b / Yeni işlevler

“ *Yeni işlevler ve etkinlikler tarihi kentlerin veya kentsel alanların karakteriyle uyumlu olmalıdır.* “ (Washington Tüzüğü, Madde 8)

Yeni etkinlikler geleneksel faaliyetlerin ve yerel halkın geçimini sağlayan işleri engellememelidir. Böylece, bu bağlamdaki en önemli öğelerden bazıları, tarihi kültürel çeşitlilik ve çoğulculuk korunabilir.

Yeni bir etkinlik getirilmeden önce, ondan yararlanacak olanların sayısının, kullanım süresinin, mevcut işlevlerle uyumunun ve geleneksel yerel faaliyetlere etkisinin ne olacağını değerlendirilmesi gerekir.

Yeni işlevler tarihi kentin ünik ve yenilenemez bir ekosistem olduğu düşüncesine koşut olarak, sürdürülebilir gelişme ihtiyacını da karşılamalıdır.

c / Çağdaş mimarlık

Yeni binalar yapmak, veya eskilerini uyarlamak gerektiğinde, çağdaş mimari kentsel çevrenin tümüyle ve tarihi kentin mevcut mekansal oluşumu ile ahenk içinde olmalıdır. Çağdaş mimarlık alanın ölçeğine saygı göstermeli; mevcut mimari ve çevredeki gelişme eğilimleriyle net bir ilişki kurmalıdır.

“*Herhangi bir yeni inşaata girişmeden önce, yalnız tarihi yerleşmenin genel karakterini tanımlamak için değil, fakat belirgin özelliklerini, yani, yüksekliklerin uyumunu, kullanılan renk, malzeme ve biçimleri, cephe ve çatı tiplerini, bina kütlelerinin parsel içindeki konumlarını, parsellerdeki yapılaşma oranlarını tanımlayıcı bir kentsel çevre analizi yapılmalıdır. Parsellerin yeniden düzenlenmesi, kütle değişikliğine yol açarak bütünü uyumunu tehlikeye düşürebileceğinden, parsel boyutlarına özellikle dikkat edilmelidir.* “ (Nairobi Tavsiyeleri, Madde 28)

Perspektifler, görünüşler, odak noktaları ve görsel koridorlar tarihi mekânların kavranmasını sağlayan temel bileşenlerdir. Yeni müdahaleler söz konusu olduğunda saygı görmelidirler. Bir müdahaleye girişmeden önce mevcut durum dikkatle analiz edilmeli ve belgelenmelidir. Yeni yapılara doğru veya onlardan başlayan görüş konileri tanımlanmalı, üzerinde çalışılmalı ve korunmalıdır.

Tarihi alan veya peyzajda yapılacak yeni bina, özellikle yeni etkinlikler için kullanılacaksa, biçimsel ve işlevsel yönlerden de değerlendirilmelidir.

d / Kamusal alan

Tarihi kentlerdeki kamusal alanlar yalnız dolaşıma ayrılan yerler değildir; aynı zamanda düşünme, öğrenme ve kentten zevk alma mekânlarıdır. Tasarımı, düzenlemeleri, kullanılan sokak mobilyaları, yönetimi, karakterini ve güzelliğini korumalı ve sosyal iletişime adanmış bir kamusal alan olarak kullanımını desteklemelidir.

Yeni müdahaleler ve kullanımlar söz konusu olduğunda, açık kamusal alanla yoğun yapılı çevre arasındaki denge, dikkatle analiz edilmeli ve denetlenmelidir.

e / Hizmetler ve değişiklikler

Tarihi kentleri korumaya yönelik kentsel planlama çalışmalarında, alanda oturanların gereksindiği hizmetler dikkate alınmalıdır.

Tarihi alanlardaki eski binalara yeni donanım yerleştirilmesi yerel yönetimlerin gözden uzak tutmamaları gereken bir sorundur.

f / Devingenlik

“ Tarihi bir kentteki veya kentsel alandaki trafik kurallarla sıkı bir şekilde denetlenmelidir. “ (Washington Tüzüğü, Madde 12)

“ Bir kent veya bölge planının öngördüğü yeni otoyolların tarihi kente veya kentsel alana girmemesi, fakat onlara ulaşılabilirliği arttırması gerekir. “ (Washington Tüzüğü, Madde 13)

Çoğu tarihi kent ve kentsel alan yayalar ve yavaş ulaşım türleri için tasarlanmıştır. Zamanla bu yerlerin motorlu taşıtlar tarafından işgal edilmesi bozulmalara neden olmuştur. Aynı zamanda yaşam kalitesi kötüleşmiştir.

Ulaşım altyapısı (otoparklar, metro istasyonları, vd.) tarihi dokuyu veya çevresini zedelemeyecek şekilde planlanmalıdır. Tarihi bir kentte ulaşım ağının hafif bir müdahaleyle oluşturulması tercih edilmelidir.

Yaya dolaşımını desteklemek önemlidir. Bunu gerçekleştirmek için araç trafiği ciddi şekilde kısıtlanmalı ve park olanakları azaltılmalıdır. Sürdürülebilir, havayı kirletmeyen kamu ulaşım sistemleri getirilmeli ve yumuşak ulaşım geliştirilmelidir.

Yollar araştırılmalı ve yayalara öncelik verecek şekilde planlanmalıdır. Otoparklar tercihan koruma bölgeleri dışında, mümkünse tampon bölgelerin de dışında yer almalıdır.

Metro sistemleri gibi altyapılar, tarihi ve arkeolojik dokuya veya çevresine zarar vermeyecek şekilde planlanmalıdır.

Korunan alanlar ve tampon bölgelerden otoyollar geçirilmemelidir.

g / Turizm

Turizm tarihi kentlerin ve kentsel alanların gelişmesinde ve canlandırılmasında olumlu bir rol oynayabilir. Turizmin tarihi kentlerde gelişmesi, anıtların ve açık alanların iyileştirilmesi; yerel toplumun kimliğine ve geleneksel etkinliklerine saygı ve destek; bölgesel ve çevresel karakterin korunması üzerine kurulmalıdır. Turizm etkinliği yerel halkın günlük yaşamına saygı göstermeli, müdahale etmemelidir.

Yoğun turist akını, anıtlar ve tarihi alanlar için bir tehlikedir.

Koruma ve yönetim planları turizmin beklenen etkisini dikkate almalı ve süreci kültür mirasının ve yerel halkın yararına düzenlemelidir.

h / Riskler

“Bir tarihi kenti veya kentsel alanı etkileyen doğal afetin cinsi ne olursa olsun, alınacak koruyucu önlemler ve düşünülen onarım müdahaleleri söz konusu kültür varlıklarının özelliğine göre uyarlanmalıdır. “ (Washington Tüzüğü, Mad.14)

Koruma planları risklere hazırlık konusunda kapasite gelişimine, çevre yönetimi ile sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına olanak sağlamaktadır.

i / Enerji tasarrufu

Tarihi kentlerde ve kentsel alanlarda yapılacak tüm müdahaleler, kültür mirasının özelliklerine saygı göstermenin yanı sıra, enerji verimliliğini arttırmayı, kirleticileri azaltmayı hedeflemelidir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı geliştirilmelidir.

Tarihi alanlarda yapılacak yeni binalar enerji tasarruflu olmalıdır. Isı adalarının oluşmasını önlemek için kent planlamasında yeşil alanlara, yeşil koridorlara yer verilmeli ve diğer önlemler uygulanmalıdır.

j / Katılım

“Koruma programının başarısı kentlilerin ve tüm ilgili yerel grupların katılımı ve görev almalarıyla mümkün olabilir ve desteklenmelidir. Tarihi kentlerin ve kentsel alanların korunması öncelikle orada yaşayanları ilgilendirir.” (Washington Tüzüğü, Madde 3)

Tarihi kentsel alanlardaki planlama, tüm paydaşları içine alan, katılımcı bir süreç olmalıdır.

Katılım ve ilgiyi artırmak için, okul çocuklarından başlayarak, tüm yerel halka yönelik bir genel bilgilendirme programı oluşturulmalıdır. Koruma derneklerinin faaliyetleri cesaretlendirilmeli, tarihi çevrenin korunmasını ve onarımını kolaylaştırıcı parasal olanaklar sağlanmalıdır.

Kamusal bilince dayalı karşılıklı anlayış ve yerel topluluklar ile mesleki gruplar arasında ortak hedef arayışı, tarihi kentlerin başarıyla korunması, canlandırılması ve geliştirilmesinin temelini oluşturur.

Bilgi teknolojileri doğrudan ve hızlı iletişimi mümkün kılmaktadır. Bu yerel grupların etkin ve sorumlu katılımlarına olanak sağlamaktadır.

Yetkililerin ilgileri tarihi kentlerin ve kentsel alanların korunmasına konusuna çekilerek, yönetim ve gelişim planlarının başarıya ulaşmasını sağlayacak parasal olanakların oluşturulması sağlanmalıdır.

k / Koruma Planı

“Koruma planı tarihi kentsel alanlar arasında uyumlu bir ilişki kurulmasını sağlamayı hedeflemelidir.” (Washington Tüzüğü, Madde 5)

Bir yerin gelişimini engellemeden kimliğini korumak için hazırlanan Koruma planı, somut ve soyut öğeleri kapsar.

Koruma Planının temel hedefleri *“ve onlara erişmek için gerekli yasal, yönetsel ve parasal araçlar açıkça belirtilmelidir.”* (Washington Tüzüğü, Madde 5)

Koruma Planı tüm kent için hazırlanan ve arkeolojik, tarihi, mimari, teknik, sosyolojik ve ekonomik değerlerin analizini içeren kentsel planlamaya dayanan bir belge olmalıdır. Bir koruma projesi tanımlamalı, bir yönetim planıyla birleştirilmeli ve sürekli izlenmelidir.

Koruma planı değişimin koşullarını, kurallarını, amaçlarını ve sonuçlarını belirlemelidir. *“Hangi binaların ve mekanların kesinlikle korunması gerektiğini, hangilerinin belirli koşullarda korunacağını ve hangilerinin sıradışı durumlarda gözden çıkarılabileceğini belirlemelidir.”* (Washington Tüzüğü, Madde 5)

Herhangi bir müdahaleden önce, mevcut durum ayrıntılı olarak belgelenmelidir.

Koruma planı kentin değerlerine ve karakterine katkıda bulunan öğelerin yanı sıra, tarihi kenti ve kentsel alanı zenginleştiren ve/veya karakterini yansıtan bileşenleri belirlemeli ve korumalıdır.

Koruma planındaki öneriler yasal, finansal ve ekonomik yönden olduğu kadar, gerekli standartlar ve kısıtlamalar yönünden de gerçekçi bir şekilde tanımlanmalıdır.

“Koruma Planı tarihi alanda yaşayanlar tarafından desteklenmelidir.” (Washington Tüzüğü, Madde 5)

Eğer bir koruma planı yoksa, tarihi kente gerçekleşecek tüm koruma ve imar etkinlikleri koruma ve geliştirme ilke ve hedeflerine uygun bir şekilde yapılmalıdır.

I/ Yönetim Planı

Her tarihi kent ve kentsel alan için, türüne ve özelliklerine, kültürel ve doğal bağlamına uygun, etkili bir yönetim sistemi geliştirilmelidir. Yönetim Planı geleneksel uygulamalarla bütünleşmeli ve yürürlükte olan diğer kentsel ve bölgesel planlarıyla eşgüdüm sağlanmalıdır.

Bir yönetim planı somut ve soyut kaynakların tanınması, korunması ve geliştirilmesi üzerine kurulur.

Dolayısıyla,

- . kültürel değerleri belirlemelidir,
- . paydaşları ve onların değerlerini saptamalıdır,
- . olası çatışmaları saptamalıdır,
- . koruma hedeflerini belirlemelidir,
- . yasal, finansal, idari ve teknik yöntem ve araçları belirlemelidir,
- . güçlü yönleri, zayıflıkları, fırsat ve tehditleri anlamalıdır,
- . uygun stratejileri, işin bitirilme tarihini ve belli başlı eylemleri tanımlamalıdır.

Bu tür bir yönetim planının hazırlanması katılımcı bir süreçle olmalıdır.

Yerel yönetimler, görevliler, alan çalışması ve ayrıntılı belgelemeyle sağlanan bilgilere ek olarak, Yönetim Planının ekinde paydaşlarla yapılan toplantıların sonuçları ve tartışmaların analizi yer almalıdır.

İZLEME

Bu tavsiyeler ICOMOS tarafından yürütülen geniş çaplı tartışmalara bir katkı olmak üzere CIVVIH'nin ortak çalışmasıyla geliştirilmiştir.

Bu kaynak belge, tartışılan konuların evrimi ışığında güncellenebilir.

Çeviri: Zeynep Ahunbay, 2014